

პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე, ადმინისტრაციული სამართალწარმოების თავისებურებები

თამარ ღვამიჩავა

სამართლის დოქტორი, თსუ იურიდიული ფაკულტეტის ადმინისტრაციული სამართლის მიმართულების ასისტენტ პროფესორი

I. შესავალი

ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-8 მუხლის მიხედვით, ყოველ ადამიანს აქვს უფლება, ეფექტიანად აღიდგინოს უფლებები ეროვნული სასამართლოების მიერ კონსტიტუციით ან კანონებით მინიჭებული უფლებების დარღვევის შემთხვევაში. მოქალაქის ეს ძირითადი უფლება გასაჩივრებაზე გათვალისწინებულია საქართველოს კონსტიტუციის ახალი რედაქციის 31.1 მუხლში¹, სადაც აღნიშნულია, რომ „ყველა ადამიანს უფლება აქვს, თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს. საქმის სამართლიანი და დროული განხილვა უზრუნველყოფილია“. აქვე განსაზღვრულია, რომ ყოველი პირი უნდა განსაჯოს მხოლოდ იმ სასამართლომ, რომლის იურისდიქციასაც ექვემდებარება მისი საქმე. აღნიშნული კონსტიტუციური პრინციპი წარმოადგენს ადამიანის ძირითად უფლებას სამართლიან სასამართლოზე.² აღნიშნულ უფლებას აღიარებს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციაც (მე-6 მუხლი).

II. უფლება სამართლიან სასამართლოზე

მართლმსაჯულების სათანადო განხორციელებას აქვს ორი ასპექტი: 1. ინსტიტუციური (სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა) და 2. პროცედურული (საქმის განხილვის სამართლიანი ხასიათი). ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მონაწილე ქვეყნების მიერ გარანტირებული უნდა იყოს აღიარებული უფლებების დაცვა სამართლიანი და საჯარო სასამართლო განხილვით.³

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო კონსტიტუციის 31-ე მუხლის⁴ დანაწესს „ინსტრუმენტულ უფლებად“ მიიჩნევს და აღნიშნავს, რომ მოცემული მუხლი „უზრუნველყოფს უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების სასამართლოს მეშვეობით დაცვას“.

კაცობრიობის ისტორიაში არ ყოფილა და არც იქნება უფლების დაცვის უფრო ეფექტიანი საშუალება, ვიდრე არის უფლების დაცვის სასამართლო საშუალება.⁵

ადამიანის ძირითადი უფლება კანონიერ სასამართლოზე სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპის შემადგენელი ნაწილია. სწორედ აღ-

¹ იხ. საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლი.

² იზორია/კორკელია/კუბლაშვილი/ზუბუა, საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარები – ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, თბილისი 2005, 363.

³ Gomien/Harris/Zvaak, Law and Practice of the European Convention on Human Rights and the European Social Charter, 1998, 305-309.

⁴ საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლი.

⁵ ქურდაძე, გამარტივებული წარმოების არსი სამოქალაქო პროცესში, ჟურნალი „სამართალი“ 7/2002, 29.

ნიშნული უფლებაა უზრუნველყოფილი საქართველოს კონსტიტუციის 31.2 მუხლით. ადამიანის უფლებათა კონვენცია კანონიერ სასამართლოზე უფლებას სამართლიანი სასამართლოს ძირითადი უფლების შემადგენელ ნაწილად თვლის. კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად: „ყოველი ადამიანი აღჭურვილია გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი და საქვეყნოდ განხილვის უფლებით კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ტრიბუნალის მიერ.“

პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე, როგორც უმნიშვნელოვანესი კონსტიტუციური სამართლებრივი პრინციპი, გულისხმობს უფლების განხორციელებას როგორც პირადად, ასევე წარმომადგენლის მეშვეობით. უფლება სამართლიან სასამართლოზე სამართლებრივი სახელმწიფოსა და დემოკრატიული პრინციპის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს, ვინაიდან სამართლიანი სასამართლოს უფლება უმნიშვნელოვანესი მექანიზმია, რომელიც აწესრიგებს ინდივიდსა და სახელმწიფოს შორის არსებულ სადავო ურთიერთობებს, უზრუნველყოფს კონსტიტუციური უფლების ეფექტიან რეალიზაციას და იცავს უფლებებში გაუმართლებელი ჩარევისაგან.⁶

სამართლებრივი სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანესი პრინციპებია კანონის უზენაესობა, ხელისუფლების დანაწილება, ადამიანის უფლებების დაცვა. სამართლებრივ სახელმწიფოში სახელმწიფო ხელისუფლება ხორციელდება კანონის საფუძველზე და კანონის ჩარჩოებში. კანონისა და სასამართლოს წინაშე ყველა თანასწორია, კანონის მოთხოვნები თანაბრად სავალდებულოა სახელმწიფო ორგანოების, თანამდებობის პირებისა და მოქალაქეებისათვის. სახელმწიფო ხელისუფლება ხორციელდება ხელისუფ-

ლების დანაწილების პრინციპის საფუძველზე, დაუშვებელია საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ფუნქციების აღრევა. უმაღლეს სოციალურ ღირებულებად მიჩნეულია ადამიანი, მისი ღირსება, უფლებები და თავისუფლებები.⁷

როგორც მოქალაქე აგებს პასუხს სახელმწიფოს წინაშე, ისე სახელმწიფო ხელისუფლებასაც ეკისრება პასუხისმგებლობა მოქალაქის წინაშე. მოქალაქეთა უფლებები საიმედოდ უნდა იყოს დაცული ხელისუფლების ან მისი წარმომადგენლების ყოველგვარი თვითნებობისაგან.⁸

პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე საკმაოდ კომპლექსურ ხასიათს ატარებს, მისი შინაარსი რამდენიმე ურთიერთდაკავშირებულ უფლებას აერთიანებს. თანამედროვე სასამართლო პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ სამართლიანი სასამართლოს უფლება გულისხმობს პირის შესაძლებლობას, დაუბრკოლებლად მიმართოს შესაბამის სასამართლოს უფლების დარღვევის ფაქტზე.

საქართველოს უზენაესი სასამართლო განმარტავს⁹, რომ სასამართლო დაცვის ძირითადი უფლებიდან გამომდინარე, სასამართლო პროცესის ყოველ მონაწილეს უნდა ჰქონდეს საკუთარი შეხედულების გამოთქმისა და პოზიციის დაფიქსირების უფლება. ეს უფლება უზრუნველყოფილი უნდა იყოს არა ზოგადად, არამედ ყოველი კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოების მიმართ, რომლებიც სასამართლო განხილვის საგანია. ყოველ მხარეს უნდა ჰქონდეს საკუთარი შეფასების გამოხატვის შესაძლებლობა იმ ფაქტის მიმართ, რომელსაც იხილავს სასამართლო.¹⁰

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე „იაკოვლევი რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ“¹¹ აღნიშნა, რომ ადამიანის

⁶ იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2008 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილება #1/1/403, 427 საქმეზე „კანადის მოქალაქე ჰუსეინ ალი და საქართველოს მოქალაქე ელენე კირაკოსიანი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, (II.1).

⁷ იხ. <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=6&t=6414>, უკანასკნელად ნანახია 01.12.2022.

⁸ *ლორია/სალხინაშვილი*, საქართველოს სახელმწიფო და ადმინისტრაციული სამართლის საკითხები, თბილისი 2001, 18.

⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილება # ბს-1422-140 (კ-11).

¹⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილება # ბს-1422-140 (კ-11).

¹¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2005 წლის 15 მარტის გადაწყვეტილება # 72701/01, „Yakovlev vs Russia“.

უფლებათა დაცვის ევროპული კონვენცია უზრუნველყოფს არა თეორიულ ან ილუზიურ უფლებებს, არამედ იმ უფლებებს, რომლებიც პრაქტიკული და ეფექტიანია.

გერმანული სამართლის მიხედვით, ეფექტიანი სამართლებრივი დაცვის პრინციპი მიეკუთვნება პირის ძირითად უფლებას. გერმანიის ძირითადი კანონის მე-19 მუხლის მე-4 პუნქტის¹² თანახმად, აღნიშნული პრინციპის მნიშვნელობა გულისხმობს სუბიექტური უფლების უზრუნველყოფას. აღნიშნული მუხლი პირს ანიჭებს სრულყოფილ სამართლებრივ დაცვას ხელისუფლების ჩარევისაგან.¹³

გერმანიის ძირითადი კანონი უზრუნველყოფს და გზას უხსნის პირს, ხელისუფლების მხრიდან უფლების დარღვევის შემთხვევაში მიმართოს სასამართლოს. ეს გარკვეულწილად საჯარო ხელისუფლების კონტროლსაც გულისხმობს, რაც გამოიხატება მათი გადანაცვების შესაძლო რევიზიაში. სახელმწიფო პასუხისმგებლობის ინსტიტუტის არსებობაც გამომდინარეობს სამართლებრივი სახელმწიფოს არსიდან.¹⁴

როდესაც საუბარია დაცვის ეფექტიანობაზე, პირველ რიგში, იგულისხმება სასამართლოს ყველა ინსტანციაში თანაბარი შესაძლებლობით მიმართვის უფლება.¹⁵ აღნიშნული ძირითადი უფლება იყოფა სამართლებრივი დაცვის გზის ეფექტიანობად და სამართლებრივი დაცვის ნამდვილობად.¹⁶

ძირითადი უფლებებით სარგებლობისა და მათი სოციალურ სინამდვილეში განხორციელებისთვის სახელმწიფოს მხრიდან საჭიროა, იზ-

რუნოს ძირითადი უფლებების დაცვაზე.¹⁷ ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისთვის დამახასიათებელია გარკვეული თავისებურებები, რომლებიც „საკუთარი თავისებური ამოცანებით, მონაწილეობის ფორმებით, სამართლებრივი წესებითა და, უპირველეს ყოვლისა, სხვადასხვაგვარი პასუხისმგებლობით“ არის აღჭურვილი.¹⁸

ინგლისელი მეცნიერის, ჯონ ლოკის აზრით, სახელმწიფო სამართლის გამოვლინებაა, რომელიც ემყარება ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს. იგი ამბობდა, „თავისუფლება არის, ვიმოქმედო ჩემი სურვილის შესაბამისად, როდესაც ამას არ კრძალავს კანონი“. ლოკის მიერ ფორმულირებული ეს პრინციპი შემდგომში ჩამოყალიბდა, როგორც ზოგადი საკაცობრიო პრინციპი, ასეთი სახით: „ნებადართულია ყველაფერი, რაც არ არის აკრძალული კანონით და არავინ არ შეიძლება აიძულონ, შეასრულოს ის, რასაც კანონი არ მოითხოვს“.¹⁹

საქართველოს ორგანულმა კანონმა „საერთო სასამართლოების შესახებ“²⁰ ახლებურად განსაზღვრა საქართველოს თანამედროვე სასამართლო სისტემა, რომელშიც სამივე ინსტანციის სასამართლოს განსაკუთრებული ადგილი უკავია.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უზენაესი სასამართლოს როლი. სწორედ საკასაციო სასამართლო უნდა იყოს სამართლიანი სასამართლოს გარანტი სახელმწიფოში. საკასაციო სასამართლოსთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხილვისას მხედველობაშია მისაღები ის ფაქ-

<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-68516#>.

¹² გერმანიის ძირითადი კანონის მე-19 მუხლის მე-4 პუნქტი: თუ რომელიმე პირის უფლებები დაირღვა საჯარო ხელისუფლების მიერ, მას შეუძლია მიმართოს სასამართლოს. რამდენადაც დადგენილი არ არის სხვა განსჯადობა, აღნიშნულ საქმეებს განიხილავენ საერთო სასამართლოები.

¹³ გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს პირველი სენატის 1990 წლის 12 იანვრის განჩინება, BvL 17/59, BverfGE (10, 264).

¹⁴ ადგიშვილი/ვარდიშვილი/იზორია/კალანდაძე/კოპალე-იშვილი/სირიტლაძე/ტურავა/ქიტოშვილი, ზოგადი ადმინისტრაციული სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი 2005, 41.

¹⁵ BverfGE 31, 364 (368).

¹⁶ Epping, Grundrechte, Lehrbuch, 2007, 382.

¹⁷ Hesse, Bestand und Bedeutung der Grundrechte in der Bundesrepublik Deutschland, in: EuGRZ 1978, S. 434; Ossenbühl, Grundrechtsschutz im und durch Verfahrensrecht, in Festschrift für Kurt Eichenberger zum 60. Geburtstag, 1982, 183.

¹⁸ Chen, Das Institut der Vertretung im Verwaltungsverfahren zwischen Verwaltungseffizienz und Rechtsschutzauftrag, 2000, 27.

¹⁹ ლორია/სალხინაშვილი, საქართველოს სახელმწიფო და ადმინისტრაციული სამართლის საკითხები, თბილისი 2001, 19.

²⁰ იხ. საქართველოს ორგანული კანონი საერთო სასამართლოების შესახებ.

ტი, რომ საქმე უკვე ორ სასამართლო ინსტანციაშია განხილული.²¹

უზენაესი სასამართლო, რომლის კონკრეტული მიზანია სამართლის დინამიკური, პროგრესირებადი და მაუნიფიცირებელი განმარტების უზრუნველყოფა, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს სამართლებრივი უსაფრთხოების განმტკიცებაში. ზოგადად, უზენაესი სასამართლოები უზრუნველყოფენ იმას, რომ გარანტირებული იყოს მოქალაქეთა სამართლებრივი მდგომარეობა სხვა მოქალაქეებთან ან ხელისუფლების ორგანოებთან ურთიერთობაში. უზენაესმა სასამართლოებმა უნდა უზრუნველყონ კონსტიტუციური ნორმების უშუალო გამოყენება და ამ ნორმების გათვალისწინებით კანონების განმარტება.²²

სასამართლო ხელისუფლებისთვის სამართლის შესაბამისად მოქმედება ნიშნავს სასამართლო გადაწყვეტილებების მხოლოდ მოქმედი სამართლის ფარგლებში მიღებას. ნორმათა ინტერპრეტაცია მხოლოდ იურიდიული მეთოდოლოგიის საფუძველზე უნდა ხორციელდებოდეს. კანონმდებლობაში ხარვეზის არსებობის შემთხვევაში კი მოსამართლის არგუმენტაცია მხოლოდ კონსტიტუციის იმანენტური პრინციპების შესაბამისად უნდა წარმოებდეს.²³

ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების ორგანიზაცია უნდა პასუხობდეს ადამიანის კონსტიტუციურ უფლებას მისი უფლების ეფექტიან დაცვაზე. ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელებას ემსახურება უფლების დაცვის სამ საფეხუროვანი სისტემა. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულება ხორციელდება საერთო სასამართლოების მიერ დავების პირველი ინს-

ტანციით, აპელაციისა და კასაციის წესით განხილვის გზით.²⁴

სასკ სასამართლოში სარჩელის შეტანის უფლებამოსილებას ანიჭებს მხარეებს და მესამე პირებს დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით. მხარეს უნდა გააჩნდეს უფლების დაცვის ღირსი ინტერესი. კანონმდებლობა ერთმანეთისაგან მიჯნავს დასაშვებობის ფორმალური და ფაქტობრივი წანამძღვრების არსებობის შემომების ეტაპებს. ადმინისტრაციული პროცესის მონაწილეთა შორის მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავთ ადმინისტრაციული პროცესის მხარეებს. მხარეებად შეიძლება ჩაითვალოს, ერთი მხრივ, პირები, რომელთაც გააჩნიათ კანონით დაცული უფლებები და მოვალეობები და, მეორე მხრივ, ორგანო, ორგანიზაცია ან პირები, რომლებიც დგანან მეორე მხარის დარღვეული უფლების საპირისპიროდ.²⁵

ადმინისტრაციული პროცესის დაწყებაც და დამთავრებაც მხარეთა ნების გამოვლენაზეა დამოკიდებული. აღსანიშნავია, რომ გერმანული სამართლის მიხედვით, ერთ ინსტანციაში დავის დასრულების შემდეგ მხარეები თავად წვეტენ გასაჩივრებას და დავის გაგრძელება მათ ნებაზეა დამოკიდებული, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა საჯარო ინტერესების სასარგებლოდ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში მონაწილე სუბიექტი თავად არ წარმოადგენს საჩივარს.²⁶

გერმანული ადმინისტრაციული სასამართლოს სისტემის საწყისები XIX საუკუნეშია, როცა 1863 წ. ბადენში დაფუძნდა პირველი ადმინისტრაციული სასამართლო.²⁷

²¹ ქეცბაია, საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის პირობები სამოქალაქო სამართალწარმოებაში, ჟურნალი „მართლმსაჯულება“ 2/2007, 158.

²² უზენაესი სასამართლო და საკონსტიტუციო სასამართლო: როლის, უფლებამოსილებებისა და ფუნქციების ურთიერთდამოკიდებულება, წიგნში: სესიაშვილი/მენაღარიშვილი (რედ.) სამართლიანი სასამართლოს უფლება, თბილისი 2001, 162; ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის უზენაესი სასამართლოების თავმჯდომარეთა და მოსამართლეთა შეხვედრაზე მიღებული რეზოლუცია ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში სასამართლო ხელისუფლების გაძლიერების შესახებ, თემაზე „უზენაესი სასამართლო და საკონსტი-

ტუციო სასამართლო: როლის, უფლებამოსილებისა და ფუნქციების ურთიერთდამოკიდებულება“, 1988 წელი.

²³ იზორია, თანამედროვე სახელწიფო, თანამედროვე ადმინისტრაცია, თბილისი 2009, 191.

²⁴ კოპალეიშვილი/სხირტლაძე/ქარდავა/ტურავა ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი 2008, 398.

²⁵ Kiener/Rütsche/Kuhn, Öffentliches Verfahrensrecht, 2012, 134.

²⁶ Singh, German Administrative Law in Common Law Perspective, 2001, 224.

²⁷ Козирина/Шматинной, Административное право зарубежных стран, 2003 მთარგმნელები: ხარშილაძე/ო-

გერმანიაში (საერთო) ადმინისტრაციული სასამართლოების წარმოება და ორგანიზება რეგულირდება 1960 წელს მიღებული კანონით ადმინისტრაციული სასამართლოების შესახებ (შემდგომში - კას). კას § 2 ითვალისწინებს სასამართლო სისტემის სამ ინსტანციას. ამჟამად გერმანიაში არსებობს პირველი ინსტანციის 53 ადმინისტრაციული სასამართლო, მეორე დონეზე იმყოფება სახელმწიფოს ფედერალურ მინებად დაყოფის პრინციპის შესაბამისად შექმნილი 16 უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლო. ადმინისტრაციულ სასამართლოს სათავეში უდგას ფედერალური ადმინისტრაციული სასამართლო.²⁸

III. ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ინკვიზიციური ბუნება

იმ შემთხვევაში, როდესაც პროცესი ატარებს სამძებრო, ინკვიზიციურ ხასიათს, რაც დამახასიათებელია ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისთვის. სასამართლოს შეუძლია თვითონ, საკუთარი ინიციატივით უზრუნველყოს ფაქტობრივი გარემოებების და მტკიცებულებების მოპოვება²⁹.

ადმინისტრაციული სამართალწარმოების პროცესში შემდეგი მიზნები მიიღწევა: 1. მოქალაქეთა სუბიექტური საჯარო უფლებების დაცვა (ანუ ისეთი უფლებების, რომლებიც ცალკეულ პირს გააჩნია სახელმწიფოს მიმართ); 2. (ობიექტური) კონტროლი ადმინისტრაციაზე (რომელიც ამავდროულად შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც ინდივიდუალური სარჩელების შედეგი); 3. სამართლებრივი სახელმწიფოს მოთხოვნათა განხორციელება; 4. კანონმდებლობის დახვეწა და მისი გამოყენება ტექნიკაში, ეკონომიკასა და ოფიციალურ სფეროში მომხ-

დარი ცვლილებების გათვალისწინებით, აგრეთვე, 5. მაგალითად, გერმანიაში სამართლებრივი სტაბილურობის მხარდაჭერა.³⁰

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ საქმის არსებითად ფაქტობრივი და სამართლებრივი თვალსაზრისით განმხილველი სასამართლოების მიერ ოფიციალობის პრინციპის მეშვეობით საქმის გარემოებათა დამატებითი გამოკვლევა, მტკიცებულებათა მოპოვება სახელმწიფოში დღეისათვის არსებული სამართლებრივი კულტურის პირობებში არის უპირობო აუცილებლობა, ადმინისტრაციულ დავათა კანონიერად გადაწყვეტისათვის, ადმინისტრაციულ ორგანოთა საქმიანობაზე სრულფასოვანი სასამართლო კონტროლის განხორციელებისათვის, რის გარეშეც სამართლებრივი სახელმწიფოს, როგორც ღირებულებითი სიკეთით სარგებლობა შესაძლებელია ვერ მიიღწეს.³¹

შეჯიბრებითობის პრინციპი კონსტიტუციურ-სამართლებრივ პრინციპს წარმოადგენს. ამ პრინციპის საფუძველზე ადამიანის უფლებების დაცვა სასამართლოში გარანტირებულია. პროცესის მიმდინარეობისას მოქალაქე არა ობიექტის, არამედ პროცესის სუბიექტის, როლში გვევლინება, რომლსაც აქვს უფლება, საკუთარი აზრისა თუ მტკიცებულებების წარმოდგენის მეშვეობით ზემოქმედება მოახდინოს ადმინისტრაციული პროცესის წარმართვასა და მის განვითარებაზე.³² ამ პრინციპის თანახმად, მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძველად მათ მოთხოვნებს ან რომე-

ესიანიკოვა, საზღვარგარეთის ქვეყნების ადმინისტრაციული სამართალი, 2014, 464.

²⁸ *Козирина/Штадиной*, Административное право зарубежных стран, 2003 მთარგმნელები: ხარშილაძე/ესიანიკოვა, საზღვარგარეთის ქვეყნების ადმინისტრაციული სამართალი, 2014, 465.

²⁹ ღვამიჩავა, საკასაციო სამართალწარმოების პრინციპები, წიგნში: მაია კოპალეიშვილი 55, საიუბილეო კრებული, შალვა ყიფშიძე (რედ.), თბილისი 2019, 89.

³⁰ *Козирина/Штадиной*, Административное право зарубежных стран, 2003 მთარგმნელები: ხარშილაძე/ესიანიკოვა, საზღვარგარეთის ქვეყნების ადმინისტრაციული სამართალი, 2014, 467.

³¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2014 წლის 2 დეკემბრის გადაწყვეტილება №ბს-303-299 (კ-14).

³² *კოპალეიშვილი/სხირტლაძე/ქარდავა/ტურავა*, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი 2008, 22.

ლი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები (სსკ-ის მუხლი 4).³³

სწორედ ამ პრინციპის პარალელურად, ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში მოქმედებს სასამართლოს მიერ საქმის გარემოებების ყოველმხრივი და ობიექტური გამოკვლევის პრინციპი, რაც გულისხმობს სასამართლოს აქტიურ როლს, რომელიც უფლებამოსილია საჯარო ინტერესებიდან გამომდინარე, თავისი ინიციატივით შეაგროვოს ფაქტობრივი გარემოებები და მტკიცებულებები, მიიღოს გადაწყვეტილება დამატებითი ინფორმაციისა და მტკიცებულებების წარმოსადგენად. ადმინისტრაციული პროცესი გამოირჩევა ინკვიზიციური ბუნებით, რადგან საჯარო ნორმების დაცვაზე ორიენტირებული, რითაც იგი განსხვავდება სამოქალაქო პროცესისგან, სადაც ხდება კერძო სამართლებრივი ინტერესების დაცვა. თუ ადმინისტრაციული დავის განხილვის პროცესში სასამართლოს არ დააკმაყოფილებს მხარეთა მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებები და მიიჩნევს, რომ საქმის გარემოებები არასაკმარისია ობიექტური გამოკვლევისა და საქმეზე ობიექტური ქმედებების დასადგენად, იგი, თავისი ინიციატივით, უზრუნველყოფს მტკიცებულებების მოძიებასა და გარემოებების გამოკვლევას. ასევე გასათვალისწინებელია ის, რომ სასამართლომ შეიძლება ყურადღება გაამახვილოს ისეთ გარემოებებთან და მტკიცებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც მხარეებს პროცესის მიმდინარეობისას არ წარუდგენიათ სასამართლოს წინაშე.

ადმინისტრაციული სასამართლო პროცესის ერთ-ერთ თავისებურებას, რომელიც არსებითად განასხვავებს მას სამოქალაქო პროცესისაგან, წარმოადგენს გამოკვლევის პრინციპი (კას § 86). ამის შესაბამისად, ადმინისტრაციული სასამართლო თავისი მოვალეობების ძალით განიხილავს საქმის გარემოებებს. ის არაა შეზღუ-

დული იმ განმარტებებითა და მტკიცებულებებით, რომელთაც მონაწილეები წარადგენენ.³⁴

საქართველოს უზენაესი სასამართლო თავის ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში ასაბუთებს ადმინისტრაციულ პროცესში მოქმედი ოფიციალობის პრინციპის სპეციფიკურ ბუნებას და განმარტავს, რომ სამოქალაქო პროცესისაგან განსხვავებით ადმინისტრაციული პროცესის მე-19 მუხლის პირველი ნაწილი, ოფიციალობის პრინციპის გათვალისწინებით, სასამართლოს ანიჭებს დამატებით უფლებამოსილებას - საკუთარი ინიციატივით შეაგროვოს ფაქტობრივი გარემოებები და მტკიცებულებები საქმეზე კანონიერი გადაწყვეტილების მისაღებად. უფრო მეტიც, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 107-ე მუხლი სასამართლოს ანიჭებს უფლებამოსილებას, დასაბუთებული განჩინებით მტკიცებულებათა შეგროვება (შემომწება) დაავალოს იმ სასამართლოს, რომლისთვისაც ტერიტორიულად ეს უფრო მოსახერხებელია.³⁵

ადმინისტრაციულ პროცესში გადაწყვეტილების გამოტანისას დიდი მნიშვნელობა აქვს მტკიცებულებებს.³⁶ სსკ-ის მე-17 მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად,³⁷ თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარად აღიარების, ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების შესახებ სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ეკისრება ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელმაც გამოსცა ეს აქტი. ამასთან დაკავშირებით საინტერესოა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება სადაც აღნიშნულია, რომ სსკ-ის 17.2 მუხლის თანახმად, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების შესახებ სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ეკისრება ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელმაც გამოსცა ეს აქტი. საკასაციო სასამარ-

³³ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მე-4 მუხლი.

³⁴ *Козирина/Штапиной*, Административное право зарубежных стран, 2003 მთარგმნელები: ხარშილაძე/ოვსიანიკოვა, საზღვარგარეთის ქვეყნების ადმინისტრაციული სამართალი, თბილისი 2014, 469.

³⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2013 წლის 26 თებერვლის გადაწყვეტილება №ბს-435-430 (კ-12).

³⁶ *სალხინაშვილი/მეიშვილი*, ადმინისტრაციული სამართლის საქმეებზე გადაწყვეტილებათა მიღების თავისებურებანი, თბილისი 2005, 61.

³⁷ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, მე-17 მუხლის მე-2 ნაწილი,

თლო ასევე ყურადღებას ამახვილებს სასკ-ის მე-4 მუხლზე და აღნიშნავს, რომ ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისათვის მახასიათებელი ინკვიზიციურობის ელემენტი, ადმინისტრაციულ ორგანოს არ ათავისუფლებს მტკიცების ტვირთის ვალდებულებისაგან.³⁸

ქართული ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მსგავსად გერმანული ადმინისტრაციული კანონმდებლობით მოსამართლეები ასევე არ არიან შეზღუდულნი მხარეთა მიერ წარმოდგენილი შუამდგომლობებითა და მტკიცებულებებით. მოსამართლეს შეუძლია საერთოდ შეაცვლევინოს მხარეს შუამდგომლობა. იგი უფლებამოსილია, არა მხოლოდ დაავალოს მხარეებს გარემოებების დადგენის მიზნით წარმოადგინონ მტკიცებულებები, არამედ იმოქმედოს მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში და თავად დაადგინოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებები. თუმცა გარემოებების გამოკვლევის პროცესში მოსამართლეს არ შეუძლია უკან დაუბრუნოს ადმინისტრაციულ ორგანოს საკითხი შესასწავლად. ამასთან დაკავშირებით გერმანელი მეცნიერები მიუთითებენ, რომ ეს იქნებოდა ხელისუფლების გამიჯვნის პრინციპის დარღვევა და ერთი ხელისუფლების მხრიდან მეორის საქმიანობაში ჩარევა. ინკვიზიციურობის პრინციპის მიზანს წარმოადგენს ის, რომ მოხდეს საქმესთან დაკავშირებული გარემოებების სრულყოფილი შესწავლა, შეფასება და ნორმების სწორი მისადაგება ფაქტობრივ გარემოებებთან. ინკვიზიციურობის პრინციპის არსი გამომდინარეობს მნიშვნელოვნად საჯარო ინტერესებიდან, რომლებიც ყოველთვის თან სდევს ადმინისტრაციულ დავებს და, როგორც წესი, უპირისპირდება კერძო ინტერესებს.³⁹

IV. მოსამართლის აქტიური როლი, ადმინისტრაციული პროცესის წარმართვაზე ზედამხედველობა

მოსამართლის აქტიურობა და ადმინისტრაციული პროცესის წარმართვაზე ზედამხედველობა პრიორიტეტულია ადმინისტრაციული სარჩელის წარმოებაში მიღებიდან საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანის მომენტამდე.⁴⁰ აქედან გამომდინარე, ადმინისტრაციული დავის განმხილველი მოსამართლე ვალდებულია უზრუნველყოს წესრიგის დაცვა სასამართლო სხდომაზე, ასევე მოახდინოს საქმის განხილვა კანონმდებლობით განსაზღვრულ ვადებში, ხარვეზების შემთხვევაში მათი აღმოფხვრის უზრუნველყოფა და ა.შ.

მოსამართლის მიერ პროცესში აქტიური მონაწილეობა ერთგვარად ხელს უწყობს მხარეთა პროცესუალური შესაძლებლობების გათანაბრებას, ამავე დროს ინკვიზიციურობის პრინციპის მიზანია, დაიცვას ადმინისტრაციული ორგანოს კანონის საფუძველზე უფლებამოსილების განხორციელებისადმი არსებული საჯარო ინტერესი. ამდენად სასამართლო აღჭურვილია შესაძლებლობით, საჭიროების შემთხვევაში განხორციელოს ადმინისტრაციულ ორგანოსთან დაპირისპირებული პირის უფლებების ეფექტიანი რეალიზება, ოღონდ ისე, რომ ზიანი არ მიაყენოს შეჯიბრებითობის პრინციპს. ამავე დროს ადმინისტრაციულმა სასამართლომ არ შეიძლება დაუშვას, რომ მოსარჩელის მიერ საკანონმდებლო ნორმების არცოდნამ გამოიწვიოს სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა, არამედ ის ვალდებულია, იმსჯელოს იმ სამართლებრივ საკითხებზე, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს გადაწყვეტილების მიღებისათვის და არ განხილულა არც ადმინისტრაციული წარმოებისას და არც სამართლებრივი დავის მიმდინარეობის პროცესში.⁴¹

³⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 25 მაისის გადაწყვეტილება №ბს-1247-1191 (2კ-09).

³⁹ Singh, German Administrative Law in Common Law Perspective, 2001, 223.

⁴⁰ კოპალეიშვილი/სხირტლაძე/ქარდავა/ტურავა, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი 2008, 28.

⁴¹ კოპალეიშვილი/ტურავა/ხარშილაძე/ლორია/გვარამაძე/ღვამიჩავა, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი 2018, 25, 26.

სასამართლოს მხრიდან პროცესის წარმართვაზე კონცენტრაცია ნიშნავს იმას, რომ საქმესთან დაკავშირებული გარემოებებისა და მტკიცებულებების სრულად და ობიექტურად შესწავლილის შემდეგ, რაც შეიძლება, სწრაფად, ეფექტიანად და ხარისხიანად მოხდეს საქმისწარმოების დასრულება.

აუცილებელია მხარეებისათვის ხელმისაწვდომი იყოს სამართალწარმოების გამარტივებული და დაჩქარებული ფორმები და ისინი დაცული იყოს ბოროტად გამოყენების ან დაყოვნებისაგან, რაც უნდა განხორციელდეს სასამართლოსათვის სამართალწარმოების უფრო ეფექტიანი წარმართვის უფლებამოსილებათა მინიჭების გზით.⁴²

უნდა აღინიშნოს, რომ, გერმანიის ადმინისტრაციული საპროცესო კანონმდებლობით, მართივ საქმეებზე გადაწყვეტილება შეიძლება ერთპიროვნულად მიიღოს მოსამართლემ. გათვალისწინებულია აგრეთვე გამარტივებული სასამართლო წარმოების შესაძლებლობა: გადაწყვეტილების მიღება დასკვნის სახით მხარეთა მოსმენის შემდეგ ზეპირი განხილვის ჩატარების გარეშე.⁴³ ასევე, პროცესის დაჩქარების მიზნით, მოსამართლეს შეუძლია დაეხმაროს მხარეს მოთხოვნის ტრანსფორმირებაში (სასკ-ის 281 მუხლი)⁴⁴.

საკასაციო სასამართლოს მითითებით, მაშინ, როდესაც მხარე პროცესუალურად სწორად ვერ აყალიბებს თავის მოთხოვნას, პროცესის დისპოზიციურობის პრინციპის გათვალისწინებით, მოსამართლემ სარჩელის ტრანსფორმირებისას სწორად უნდა დაადგინოს მოსარჩელის იურიდიული ინტერესი - რა უფლების აღსადგენად მიმართა მან სასამართლოს და რა არის მისი საბოლოო ინტერესი. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, პროცესუალური უფლებები და

მატერიალური მოთხოვნები არ უნდა იქნეს უარყოფილი მოსარჩელის გამოუცდლობის გამო, არამედ მოსამართლეს შეუძლია ხელი შეუწყოს მოთხოვნის ტრანსფორმირებას.⁴⁵

ადმინისტრაციული საქმის განმხილველი სასამართლოს ინკვიზიციური ბუნება ვლინდება მესამე პირების მოწვევასთან დაკავშირებითაც. განსხვავებით სამოქალაქო სამართალწარმოებისაგან, ადმინისტრაციულ პროცესში სასამართლო თავად წყვეტს საკითხს მესამე პირთა მოწვევის შესახებ. სასამართლოს მიერ მესამე პირი საქმეში აუცილებლად უნდა იქნეს ჩაბმული, თუ იგი იმ სამართალურთიერთობის მონაწილეა, რომლის თაობაზედაც სასამართლოს მიერ მხოლოდ საერთო გადაწყვეტილების გამოტანაა შესაძლებელი (სასკ-ის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილი).

V. ადამიანის უფლებები და კანონის წინაშე თანასწორობა

ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია განსაკუთრებით იცავს კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპს, უდანაშაულობის პრეზუმპციას, კანონის შესაბამისად შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ განხორციელებული სამართლიანი და ღია მართლმსაჯულების უფლებას.⁴⁶

ასევე, აღნიშნული პრინციპი სზაკ-ის მე-4 მუხლშია⁴⁷ განსაზღვრული, რომლის თანახმად, ყველა თანასწორია კანონის წინაშე, როგორც ფიზიკური და იურიდიული პირები, ასევე ადმინისტრაციული ორგანოები. დაუშვებელია ადმინისტრაციული სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე რომელიმე მხარის კანონიერი უფლებისა და თავისუფლების, კანონიერი ინტერესების შეზღუდვა ან მათი განხორციელებისათვის

⁴² მართლმსაჯულების მუშაობის გამაუმჯობესებელი სამოქალაქო საპროცესო პრინციპების შესახებ, წიგნში: სესიაშვილი/მენაღარიშვილი (რედ.) სამართლიანი სასამართლოს უფლება, თბილისი 2001, 110.

⁴³ *Козирина/Штатиной*, Административное право зарубежных стран, 2003 მთარგმნელები: ხარშილაძე/ოვსიანიკოვა, საზღვარგარეთის ქვეყნების ადმინისტრაციული სამართალი, 2014, 471.

⁴⁴ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 281-ე მუხლი.

⁴⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2011 წლის 15 სექტემბრის გადაწყვეტილება №ბს-203-200 (კ-11).

⁴⁶ სასამართლოს დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინციპები, წიგნში: სესიაშვილი/მენაღარიშვილი (რედ.) სამართლიანი სასამართლოს უფლება, თბილისი 2001, 12.

⁴⁷ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-4 მუხლი.

ხელის შეშლა, აგრეთვე მათთვის კანონმდებლობით გაუთვალისწინებელი რაიმე უპირატესობის მინიჭება ან რომელიმე მხარის მიმართ რაიმე დისკრიმინაციული ზომების მიღება. მიუხედავად ადმინისტრაციულ სამართლებრივ ურთიერთობებში სუბიექტებს შორის არსებული სუბორდინაციისა, სასამართლო ვალდებულია, კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპის საფუძველზე დაიცვას პროცესში მონაწილე მხარეების თანასწორობა. მხარეთა საპროცესო თანასწორობის პრინციპით განმსჭვალულია პროცესის თითქმის ყველა ინსტიტუტი და ნორმა.⁴⁸ უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლო ვერ გამოიტანს გადაწყვეტილებას, თუ მან არ მოუსმინა ორივე დაპირისპირებულ მხარეს ან არ მისცა მათ შესაძლებლობა, გამოიყენონ საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ყველა უფლება და მექანიზმი თავიანთი პოზიციის გასამართლებლად, თავიანთი უფლებების დასაცავად.⁴⁹

აღსანიშნავია, რომ კანონმდებლობის კონსტიტუციური წესრიგისადმი, ხოლო აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების კანონისა და სამართლისადმი დაქვემდებარების პრინციპი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კონსტიტუციური პრინციპია.⁵⁰

ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილია, რომ სასამართლო ორგანო დამოუკიდებელი უნდა იყოს როგორც აღმასრულებელი ხელისუფლების, ასევე საქმეში მონაწილე მხარეებისაგან.⁵¹

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში სასამართლო ვალდებულია, უფლებამოსილება განახორციელოს კანონისა და შინაგანი რწმენის საფუძველზე, მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციასა და კა-

ნონს. რაიმე ზემოქმედება ან ჩარევა მის საქმიანობაში გადაწყვეტილების მიღებაზე ზეგავლენის მიზნით აკრძალულია და ისჯება კანონით (სსკ-ის მე-6 მუხლის 1-ელი ნაწილი).⁵² ეს იმას გულისხმობს, რომ მართლმსაჯულება კანონით დადგენილ ჩარჩოებში უნდა განხორციელდეს.⁵³ მოსამართლის დამოუკიდებლობა ნიშნავს იმას, რომ მან საქმე უნდა გადაწყვიტოს კანონის შესაბამისად და არა რომელიმე თანამდებობის პირის მითითებით.⁵⁴

ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ყველა მოსამართლემ, რომლის მიუკერძოებლობაში ეჭვის შეტანისათვის არის კანონიერი საფუძველები, უარი უნდა თქვას ამა თუ იმ საქმეში მონაწილეობაზე. საქმეში „ზანდი ავსტრიის წინააღმდეგ“ ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ დემოკრატიულ საზოგადოებაში სამართალწარმოება არ უნდა იყოს დამოკიდებული აღმასრულებელ ორგანოზე და ის უნდა რეგულირდებოდეს პარლამენტის მიერ მიღებული კანონის საფუძველზე.⁵⁵

ადმინისტრაციული საქმის განხილვაში დაუშვებელია მონაწილეობდეს მოსამართლე, რომელსაც გააჩნია პირადი ინტერესი საქმის არსთან დაკავშირებით, ან თუ ისეთი გარემოებაა სახეზე, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს საქმის ობიექტურად გადაწყვეტაზე. სასკ, განსხვავებით სსკ-ისგან, აცილების ინსტიტუტთან დაკავშირებით ითვალისწინებს საქმის განხილვაში მოსამართლის მონაწილეობის დაუშვებლობის დამატებით საფუძველს, კერძოდ, სსკ-ის მე-7 მუხლის⁵⁶ თანახმად, მოსამართლე ვერ მიიღებს მონაწილეობას საქმის განხილვაში, თუ იგი ამ საქმესთან დაკავშირებით ადრე მონაწილეობდა ადმინისტრაციულ წარმოებაში (ადმინისტრაციული წარმოება არის ადმინისტრაციული ორ-

⁴⁸ ლილუაშვილი/ლილუაშვილი/ხრუსტალიძე/ლიერიშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, I ნაწილი, თბილისი 2014, 97.

⁴⁹ იქვე, 98.

⁵⁰ მულცერშიც-იუსტენი/ტურავა/ზოდელავა/კაპანაძე, ზოგადი ადმინისტრაციული სამართალი, მე-2 გადამუშავებული გამოცემა, თბილისი 2012, 12.

⁵¹ იხ. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო და თქვენი ფუნდამენტური უფლებები, სამართლიანი სასამართლოს უფლება (კონვენციის მე-6 მუხლი).

⁵² საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მე-6 მუხლის პირველი ნაწილი.

⁵³ კობახიძე, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი 2003, 38.

⁵⁴ იქვე, 38.

⁵⁵ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო და თქვენი ფუნდამენტური უფლებები, სამართლიანი სასამართლოს უფლება (კონვენციის მე-6 მუხლი).

⁵⁶ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, მე-7 მუხლის მე-2 ნაწილი.

განოს საქმიანობა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის, მომზადების, გამოცემისა და აღსრულების, ადმინისტრაციული საჩივრის გადაწყვეტის, აგრეთვე ადმინისტრაციული ხელშეკრულების, დადების ან გაუქმების მიზნით. სზკ-ის მე-2 მუხლი⁵⁷). ადმინისტრაციული სამართალწარმოება გულისხმობს საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ადმინისტრაციული საქმეების განხილვისა და გადაწყვეტის საპროცესო წესებს.

სასამართლოში გასაჩივრებული გადაწყვეტილების აღსრულება ჩერდება გარდა იმ შემთხვევისა, როცა გადაწყვეტილება დაუყოვნებლივ უნდა აღსრულდეს. სუსპენზიური ეფექტი მოქმედებს როგორც დავების პირველი ინსტანციით განხილვის დროს, ასევე სააპელაციო და საკასაციო საჩივრის წარდგენის შემთხვევაში.

VI. დასკვნა

სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპი უფლებას აძლევს და ავალებს სასამართლოს, უზრუნველყოს სასამართლოს საქმისწარმოების სამართლიანი მიმდინარეობა და მხარეთა უფლებების დაცვა.⁵⁸

სამართალი საზოგადოებრივი ურთიერთობების რეგულატორი, ხოლო სასამართლო გადაწყვეტილება სამართალშეფარდების აქტია, რომლის მიღების კანონით დადგენილი ფორმით ჩამოყალიბებისა და დასაბუთებულობისათვის

სასამართლო ვალდებულია, საპროცესო კანონმდებლობა გამოიყენოს სრულად და ყოვლისმომცველად, მიმართოს კანონით დადგენილ ანალოგიის პრინციპს და სამართალი გამოიყენოს მაშინაც, როცა ის კანონებში არაა მოცემული, იხელმძღვანელოს სამართლიანობის, გონივრულობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპებიდან გამომდინარე, მისდიოს „საკუთარ შინაგან რწმენას“, სახელმწიფო და საზოგადო ინტერესს, ქვეყანაში კანონის უზენაესობის დამკვიდრების მიზანს და სწორედ კანონმდებლობის მიზნებისა და პრინციპების გათვალისწინებით მიიღოს კანონიერი, სამართლიანი და დასაბუთებული გადაწყვეტილება.⁵⁹

აღსანიშნავია, რომ საკასაციო სასამართლოს ამოცანას წარმოადგენს მართლმსაჯულების ერთიანი სისტემის დაცვის უზრუნველყოფა და სამართლის განვითარებაზე საჯარო ინტერესი, ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია ცალკეულ სამართლიან გადაწყვეტილებებზე მხარეთა ინდივიდუალური ინტერესების დაცვა.

უნდა აღინიშნოს, რომ „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის“ მე-6 მუხლით დაცული სამართლიანი სასამართლოს უფლება არის საკმაოდ მრავალასპექტიანი და ერთ-ერთი უმთავრესი უფლებათაგანი, რადგან სწორედ მის სათანადო განხორციელებაზეა მნიშვნელოვნად დამოკიდებული სხვა ფუნდამენტურ უფლებათა დაცვა.⁶⁰

⁵⁷ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლი.

⁵⁸ სასამართლოს დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინციპები, წიგნში: სესიაშვილი/მენაღარიშვილი (რედ.) სამართლიანი სასამართლოს უფლება, თბილისი 2001, 14.

⁵⁹ მამაიაშვილი, საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება, ჟურნალი „მართლმსაჯულება“ 1/2008, 111-112.

⁶⁰ იხ. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო და თქვენი ფუნდამენტური უფლებები, სამართლიანი სასამართლოს უფლება (კონვენციის მე-6 მუხლი).